

Salutacions

DAVID CASELLAS

Com ja sabem, vivim en una societat on passem fàcilment d'un extrem a l'altre. Per això no és estrany que, després d'uns quants anys en què la religió era una imposició de l'Estat, ara hi hagi un rebuig de qual-sevol cosa que pugui tenir una connotació religiosa. Malauradament, això també ha arribat al llenguatge i ha contribuït que, de mica en mica, es deixin d'usar expressions molt nostrades. N'hi ha alguns exemples en les formes de salutació.

A molta gent li sembla inadequada una salutació tan bonica com *Déu vos guard*. És que hi ha res més bonic que desitjar a una persona que *Déu el guardi*? A mi em sembla que aquesta és una salutació molt més càlida i entranyable que un simple i fred *hola* (que potser va d'acord amb una societat freda, on regna l'individualisme i cadascú mira pels seus interessos), o, no cal dir-ho, molt més idònia que la interjecció *eh!* o *ei!* que hi ha joves que fan servir per a saludar.

Una altra forma tradicional que gairebé s'ha perdut —potser per l'existència del timbre elèctric, del picaporta o d'uns altres ginys semblants— és l'expressió *à Maria!* Aquell qui entrava en una botiga o en una casa, per tal de cridar l'atenció, cridava *à Maria!* i immediatament sortia alguna persona a atendre'l. No cal dir que té l'origen en l'expressió religiosa *Ave Maria*.

Contràriament, com a forma de comiat, *adéu* continua tenint plena vigència, malgrat la seva significació religiosa, potser perquè és més breu i senzilla. Què ha influït perquè *Déu vos guard* s'empri menys i, al contrari, *adéu* mantingui el seu ús? Tot el que podem fer és aventurar hipòtesis. També hi podria haver contribuït la seva semblança amb una forma castellana. De fet, *adéu* s'havia castellanitzat en «adiós»; en canvi, *Déu vos guard* no fa dubtar gens del seu origen ben genuí. Molt sovint passa (i cada

vegada molt més) que els catalans tenim por de fer-nos veure massa o bé temem que no ens entenguin si ens expressem amb paraules genuïnament catalanes, i —maleït disbarat!— ens inclinem a parlar de la manera més semblant al castellà, ja que, si no ho fem així, ens pensem que provocarem les ires de les persones amb qui dialoguem.

De tota manera, és curiós que els castellans usin de forma general *hasta luego* i no pas *adiós*. Potser per això també s'han estès força *fins aviat*, *fins ara* o *fins demà*. Però quin és el mot català corresponent a *hasta luego*? La traducció literal, *fins després*, no és gaire aconsellable (malgrat que en algun diccionari hi consti), com tampoc no ho és *fins ara*, castellanisme fruit de la traducció literal de *hasta ahora*. En català cal usar unes expressions diferents segons les circumstàncies. Si hom s'acomiada amb la intenció de tornar-se a veure al cap de poca estona (durant el mateix dia) pot dir: *ara torno, no trigaré, fins més tard, fins d'aquí a una estona*; però si hom vol expressar únicament que li agradaria de tornar-se a veure un altre dia és millor fer servir *a reveure, ja ens veurem, que ens vegem aviat, adéu-siau...*

L'expressió *adéu-siau*, malauradament, està avui dia en clara regressió —la major part dels joves la diuen ben poc— i bé prou valdria la pena de recuperar-la quan ens adrecem a un grup de persones. El mal pot venir del fet que l'escàs ús del tractament de *vós* hagi arrossegat la pèrdua d'aquesta expressió, referida especialment a més d'una persona o a una persona que tractem de *vós*. Anàlogament, la forma corresponent al tractament de *vostè*, *passi-ho bé*, també es fa servir menys pel mateix motiu: en la llengua popular el tractament de cortesia perd terreny enfront del tractament de *tu*.

Una altra forma castellana, que en català no és bona, és *què tal?* En català hem d'emprar les formes *com va?*, *com va això?* Fixeu-vos fins a quin punt estem immersos en una castellanització, que de jove va haver de ser un professor (no de català, sinó de matemàtiques!) qui em fes adonar que no era una expressió genuïna.

I pel que fa a les salutacions referides a la part del dia (*bon dia, bona tarda, bon vespre, bona nit*), sembla que genuïnament solament es distingia *bon dia* i *bona nit*. Prova d'això és que *bona tarda* es deia incorrectament en plural, *bones tardes*, la qual cosa en denotava l'origen foraster. En canvi, *bon dia* o *bona nit* no han estat mai pronunciats *bons dies* o *bones nits*. En la major part de l'legües només usen una salutació per al dia i una altra per a la nit (i, en tot cas, una expressió diferent per a acomiadar-se quan hom se'n va a dormir). Potser no cal que precisem tant, malgrat que avui dia l'exactitud i el temps tinguin tanta importància; sembla força absurd que abans de saludar hàgim de mirar el rellotge per a decidir si direm *bon dia, bona tarda, bon vespre* o *bona nit*. Per una altra banda, també es va perdre l'afegit *i bona hora: bon dia i bona hora!*

Després d'aquestes explicacions, ja només em resta acomiadar-me: *adéu-siau*. ♦